

APLICAREA REZILIERII CA SANȚIUNE CIVILĂ PRIN PRISMA CODULUI
CIVIL ÎN VIGOARE DIN 01.03.2019

APPLICATION OF TERMINATION AS A CIVIL SANCTION UNDER THE
CIVIL CODE IN FORCE SINCE 01.03.2019

Lidiana CIOCLEA,
Specialitatea Drept, gr. D 2401,
Coordonator științific: **Oleg APĂRECE**, asist. univ.,
Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universității Tehnice a Moldovei

Rezumat: *Regimul rezoluțiunii și rezilierii contractelor în dreptul civil contemporan reflectă o evoluție importantă a mecanismelor de protecție a creditorului în cazul neexecutării obligațiilor contractuale. Reforma Codului civil al Republicii Moldova din 2019 a consolidat un model monist de reglementare, în care rezilierea este subsumată noțiunii generale de rezoluțiune, aplicabilă inclusiv contractelor cu executare succesivă. Studiul evidențiază condițiile de incidență ale acestui mecanism, în special neexecutarea esențială, acordarea termenului suplimentar și excluderea neexecutării minore. Este analizat caracterul predominant extrajudiciar al rezoluțiunii, realizat prin declarație unilaterală de notificare, precum și controlul ulterior exercitat de instanțele judecătorești. Totodată, sunt prezentate efectele juridice ale rezilierii, marcate de aplicarea efectului ex nunc și de menținerea anumitor clauze contractuale. Lucrarea include și o analiză comparativă cu dreptul român, evidențiind diferențele de structură și implicațiile practice ale acestora.*

Cuvinte-cheie: *rezoluțiune, reziliere, neexecutare esențială, notificare, contracte*

Abstract: *The regime of contract rescission and termination in contemporary civil law reflects an important evolution in the mechanisms designed to protect the creditor in cases of non-performance of contractual obligations. The 2019 reform of the Civil Code of the Republic of Moldova consolidated a monist regulatory model, under which termination of continuing contracts is subsumed under the general concept of rescission. The study highlights the conditions for the application of this mechanism, in particular fundamental non-performance, the granting of an additional performance period, and the exclusion of minor breaches. The analysis focuses on the predominantly extrajudicial nature of rescission, carried out through a unilateral notice, as well as on the subsequent judicial control exercised by the courts. The legal effects of termination are also examined, being characterized by the ex nunc effect and the survival of certain contractual clauses even after termination. Finally, a comparative analysis with Romanian civil law is included, emphasizing structural differences between the monist Moldovan model and the dualist Romanian system, as well as their practical implications in legal application.*

Keywords: *rescission, termination, fundamental non-performance, notice, contract*

I. INTRODUCERE

Intrarea în vigoare a Legii nr. 133/2018 la data de 1 martie 2019 a marcat o schimbare importantă în dreptul privat al Republicii Moldova, orientând reglementarea către o viziune modernă asupra remediilor contractuale. Reforma nu a constatat doar într-o actualizare legislativă, ci într-o armonizare cu tendințele europene, prin preluarea unor soluții inspirate

din dreptul german și din instrumentele de drept european al contractelor. În acest context, instituția rezilierii cunoaște o transformare semnificativă, fiind integrată în mecanismul general al rezoluțiunii, aplicabil contractelor cu executare succesivă.

Pilonul central al acestui mecanism de sancționare îl constituie noțiunea de neexecutare esențială. Așa cum subliniază doctrina de specialitate, inclusiv Octavian Cazac, nu orice abatere de la obligațiile contractuale justifică desființarea contractului. Întrucât rezoluțiunea reprezintă o excepție de la principiul forței obligatorii a contractului (*pacta sunt servanda*), aceasta poate interveni doar atunci când neexecutarea este suficient de gravă pentru a lipsi creditorul de beneficiul urmărit prin contract.

În doctrina tradițională, autori precum Sergiu Baieș și Nicolae Roșca au evidențiat distincția dintre rezoluțiune și reziliere, întemeiată pe efectele produse — retroactive sau pentru viitor. Cu toate acestea, actuala reglementare consacră o abordare unificată, potrivit căreia rezilierea reprezintă o formă particulară a rezoluțiunii, aplicabilă contractelor cu executare succesivă.

Lucrarea de față pornește de la premisa că această evoluție terminologică și funcțională contribuie la eficientizarea mecanismelor de sancționare a neexecutării contractuale, oferind creditorului un instrument mai flexibil și mai adaptat realităților raporturilor juridice contemporane.

II. DELIMITĂRI CONCEPTUALE: REZOLUȚIUNEA ȘI REZILIEREA ÎN NOUA VIZIUNE A LEGIUITORULUI

În noul sistem al Codului civil modernizat, se observă o extindere a sensului noțiunii de rezoluțiune. Așa cum se subliniază în literatura de specialitate recentă, rezoluțiunea a dobândit un sens larg, desemnând încetarea anticipată a raportului contractual, indiferent dacă prestațiile sunt instantanee sau succesive. Această viziune unitară contribuie la clarificarea unei confuzii frecvente în practică: rezilierea nu a dispărut, ci a fost recalibrată din punct de vedere funcțional.

Potrivit art. 915 alin. (2), legiuitorul a consacrat o corelare terminologică, în sensul că rezoluțiunea contractelor cu executare succesivă poartă denumirea de reziliere. Totuși, distincția nu este pur nominală, ci vizează efectele juridice produse. Dacă rezoluțiunea, în sens restrâns, tinde spre desființarea retroactivă a contractului, rezilierea operează pentru viitor, încetând raportul contractual doar pentru prestațiile neexecutate.

Un aspect inovator, evidențiat în literatura recentă, constă în schimbarea perspectivei asupra naturii juridice a rezilierii. Aceasta nu mai este privită exclusiv ca o sancțiune civilă în sens punitiv, ci ca un mecanism de protecție a intereselor creditorului. În contextul actual, accentul se deplasează de la vinovăția debitorului către neexecutarea obiectivă a obligațiilor, permițând creditorului să pună capăt contractului atunci când acesta nu mai corespunde scopului urmărit.

Prin adoptarea unui model monist, inspirat din DCFR (Draft Common Frame of Reference), Republica Moldova a depășit dualismul specific altor sisteme de drept. Spre deosebire de dreptul român, unde se menține distincția între rezoluțiune și reziliere, legislația moldovenească propune un regim juridic unitar, în care mecanismul de încetare rămâne același, diferența constând în efectele produse în timp.

III. CONDIȚIILE DE APLICARE A REZILIERII

Pentru ca rezilierea să intervină în mod legitim, cadrul normativ actual impune întrunirea unor condiții riguroase, menite să asigure un echilibru între interesele creditorului și principiul conservării contractului.

1. Neexecutarea esențială. Conform art. 916 alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, „creditorul are dreptul la rezoluțiune (reziliere, în cazul contractelor cu executare succesivă) dacă neexecutarea de către debitor a obligației contractuale este esențială”. Această gravitate nu este lăsată la libera apreciere a părților, ci este circumscrisă unor criterii legale stricte. Astfel, neexecutarea este considerată esențială dacă „privează în mod substanțial creditorul de ceea ce se putea aștepta în baza contractului” sau dacă „dă creditorului motiv să creadă că nu poate conta pe executarea din partea debitorului în viitor”.

Această ipoteză prezintă o relevanță deosebită în contextul contractelor succesive, permițând creditorului să prevină extinderea prejudiciului prin încetarea raportului juridic. În doctrină se subliniază că noțiunea de neexecutare esențială constituie fundamentul mecanismului rezoluțiunii, justificând abaterea de la principiul forței obligatorii a contractelor doar în cazul unor încălcări grave.

2. Regula generală a acordării termenului suplimentar. În situațiile în care neexecutarea nu întrunește criteriile esențialității din start, rezilierea nu poate opera instantaneu, fiind necesară parcurgerea etapei prevăzute de art. 917 Cod civil. Astfel, creditorul poate rezilia contractul dacă „i-a acordat debitorului, prin notificare, un termen suplimentar rezonabil pentru executare, iar debitorul nu a executat în acest termen”.

Legiuitorul instituie însă o limită clară a acestui drept, precizând la alin. (3) că „dreptul la rezoluțiune pe temeiul dispozițiilor prezentului articol nu apare dacă neexecutarea este minoră”. Prin urmare, rezilierea se afirmă ca o sancțiune civilă proporțională, care intervine doar atunci când menținerea contractului nu mai este justificată, oferind totodată debitorului, prin mecanismul termenului suplimentar, o ultimă posibilitate de remediere a situației contractuale.

IV. PROCEDURA: DECLARAȚIA DE REZOLUȚIUNE CA MECANISM EXTRAJUDICIAR

Modernizarea dreptului civil a Republicii Moldova a consacrat un mecanism de rezoluțiune predominant extrajudiciar, bazat pe celeritate și autonomia de voință a creditorului. În actuala arhitectură normativă, rezoluțiunea (rezilierea în cazul contractelor cu executare succesivă) se realizează, ca regulă, prin notificare unilaterală, fără intervenția prealabilă a instanței.

1. Exercițarea dreptului prin declarație de rezoluțiune

Conform art. 921 alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, dreptul la rezoluțiune se exercită prin declarație scrisă notificată celeilalte părți contractante. În cazul contractelor cu executare succesivă, acest mecanism este denumit reziliere (art. 915 alin. (2)), însă regimul juridic de exercitare rămâne unitar.

Declarația de rezoluțiune reprezintă un act juridic unilateral, supus teoriei recepției, producând efecte din momentul în care ajunge la destinatar. Pentru a fi valabilă, aceasta trebuie să fie clară, neechivocă și să exprime intenția fermă de desființare a contractului.

Acest model este în concordanță cu soluțiile consacrate în dreptul german și austriac, unde rezoluțiunea operează prin simpla notificare, fără necesitatea unei hotărâri judecătorești prealabile.

2. Controlul de legalitate și limitele mecanismului extrajudiciar

Deși sistemul este extrajudiciar, exercitarea dreptului la rezoluțiune este condiționată de existența reală și dovedibilă a neexecutării contractuale. Jurisprudența Curții Supreme de Justiție confirmă că notificarea produce efecte doar dacă sunt îndeplinite condițiile legale și contractuale ale rezoluțiunii.

Astfel, în speța nr. 2rac-317/21, instanța a reținut că declarația de reziliere este ineficientă în lipsa unei „neexecutări contractuale certe și relevante”, precum și în situația în

care sunt incidente limitări prevăzute de legislația specială, inclusiv în materia insolvenței. Prin urmare, mecanismul rămâne supus unui control ulterior de legalitate exercitat de instanță, care verifică dacă dreptul a fost exercitat în limitele legii și ale contractului.

V. EFECTELE REZOLUȚIUNII (REZILIERII):

Analiza rezoluțiunii (rezilierii în cazul contractelor cu executare succesivă) prin prisma Codului civil modernizat relevă un regim al efectelor substanțial diferit de cel al rezoluțiunii în sens clasic. Dacă în cazul contractelor cu executare instantanee se urmărește restabilirea situației anterioare (*restitutio in integrum*), în cazul contractelor cu executare succesivă efectele sunt limitate pentru viitor (*ex nunc*), în considerarea naturii prestațiilor.

1. Stingerea obligațiilor

Potrivit art. 925 alin. (1) din Codul civil al Republicii Moldova, prin efectul rezoluțiunii se sting obligațiile nestinse rezultate din contract sau partea relevantă a acestora. În cazul rezilierii, acest efect extinctiv privește exclusiv prestațiile ce urmează a fi executate ulterior momentului producerii efectelor notificării.

Specificul acestor efecte este completat de art. 929 alin. (1), care limitează obligația de restituire în măsura în care prestațiile au fost executate reciproc și conform. Astfel, nu apare obligația de restituire atunci când prestația uneia dintre părți a fost deja compensată prin executarea corespunzătoare a celeilalte părți.

Această soluție este justificată de caracterul, adesea, ireversibil al prestațiilor succesive, cum sunt folosința bunului în cadrul contractului de locațiune sau serviciile deja prestate, care nu pot fi restituite în natură. În consecință, rezilierea determină încetarea executării obligațiilor viitoare, fără a afecta prestațiile deja executate în mod corespunzător.

2. Dreptul la despăgubiri.

Un aspect critic care confirmă natura rezilierii de sancțiune civilă este menținerea anumitor efecte chiar și după încetarea contractului. Potrivit art. 925 alin. (2), „rezoluțiunea nu afectează stipulațiile contractului privitoare la soluționarea litigiilor sau alte clauze care sînt destinate aplicării chiar și după rezoluțiune”.

Mai mult, legiuitorul protejează interesul creditorului prin art. 925 alin. (3), precizând că acesta „păstrează dreptul la despăgubirile sau penalitățile acumulate la data rezoluțiunii”.

În acest sens, doctrina subliniază că menținerea acestor efecte este esențială pentru eficiența mecanismului sancționator, întrucât, deși obligațiile principale încetează, consecințele juridice ale neexecutării persistă în vederea protejării interesului creditorului.

În concluzie, rezoluțiunea (rezilierea în cazul contractelor cu executare succesivă) nu reprezintă doar o modalitate de încetare a raportului contractual, ci un mecanism juridic complex care asigură atât încetarea executării obligațiilor viitoare, cât și angajarea răspunderii debitorului pentru neexecutarea obligațiilor contractuale.

VI. PROVOCĂRI PRACTICE ȘI COMPARAȚIA CU DREPTUL ROMÂN

Reforma din 2019 a poziționat legislația Republicii Moldova pe o traiectorie distinctă față de cea a României, optând pentru o simplificare conceptuală și procedurală care vizează eficientizarea circuitului civil. Această divergență de abordare poate fi observată prin analiza comparativă a celor două sisteme de drept.

În timp ce Codul civil al Republicii Moldova a unificat cele două noțiuni sub o singură instituție (art. 915 alin. 2), Codul civil al României menține un sistem dualist. Potrivit art. 1549 alin. (1) din Codul civil român, creditorul are dreptul la „rezoluțiunea sau, după caz, rezilierea contractului”, acestea fiind prezentate ca opțiuni distincte în funcție de natura prestațiilor. Deși legislația română precizează că „dispozițiile referitoare la rezoluțiune se

aplică și în cazul rezilierii” (art. 1549 alin. 3), Republica Moldova a mers un pas mai departe, eliminând distincția structurală și transformând rezilierea într-o simplă varietate terminologică a rezoluțiunii.

O altă deosebire majoră vizează modul de operare a acestor sancțiuni. În sistemul român, conform art. 1550 alin. (1), „rezoluțiunea poate fi dispusă de instanță, la cerere, sau după caz, poate fi declarată unilateral de către partea îndreptățită”. Astfel, în România, rezoluțiunea judiciară rămâne o componentă centrală a sistemului. În opoziție, Republica Moldova a consacrat prin art. 921 un mecanism predominant extrajudiciar, unde intervenția instanței este una de control subsecvent, nu de pronunțare a sancțiunii.

În pofida acestor avantaje normative, aplicarea rezilierii în Republica Moldova întâmpină provocări legate de persistența unor confuzii terminologice. Mulți practicieni tind să trateze rezilierea ca pe o instituție autonomă, fapt ce poate duce la o aplicare eronată a normelor. Așa cum s-a demonstrat în literatura de specialitate recentă, eficiența modelului moldovenesc depinde de depășirea acestor bariere tradiționaliste și de utilizarea corectă a procedurii notificării, evitându-se astfel ineficiența declarațiilor de reziliere, așa cum s-a constatat în practica recentă a Curții Supreme de Justiție.

CONCLUZII

Modernizarea Codului civil al Republicii Moldova a determinat o transformare esențială a mecanismelor de sancționare a neexecutării contractuale, prin consacrarea unui model monist, în care rezilierea reprezintă o formă particulară a rezoluțiunii aplicabilă contractelor cu executare succesivă. Această unificare nu are doar o valoare terminologică, ci reflectă o orientare către eficiență și coerență juridică.

Reglementarea actuală pune accent pe caracterul extrajudiciar al rezoluțiunii, exercitat prin notificare, conferind creditorului un instrument rapid și eficient de protecție, fără a exclude controlul ulterior al instanței. Totodată, limitarea efectelor pentru viitor și menținerea anumitor clauze contractuale confirmă preocuparea legiuitorului pentru echilibrul dintre stabilitatea raporturilor juridice și sancționarea neexecutării.

Comparativ cu sistemul dualist din dreptul român, soluția adoptată de legislația Republicii Moldova se evidențiază prin simplitate și funcționalitate sporită. Cu toate acestea, aplicarea corectă a noii reglementări presupune depășirea confuziilor terminologice și o utilizare riguroasă a mecanismului notificării.

Deci, actuala reglementare oferă un cadru juridic modern și eficient, adaptat exigențelor circuitului civil contemporan, a cărui eficiență depinde în mod esențial de practica judiciară și de consolidarea doctrinară.

Bibliografie:

1. Baieș, Sergiu; Roșca, Nicolae, *Drept civil. Dreptul obligațiilor*, Ed. Tipografia Centrală, Chișinău, 2015
2. Cazac, Octavian, „Conceptul de neexecutare esențială a contractului — temei fundamental al rezoluțiunii și rezilierii contractelor civile”, în *Studii juridice In Honorem Prof. dr. Gheorghe Chibac*, Chișinău, 2013, pp. 94–110
3. Conea, Veronica, „Rezoluțiunea pentru neexecutare esențială”, în *Analele științifice ale USM. Seria «Lucrări studențești»*, 2023, pp. 166–168, Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/166-168_25.pdf (Accesat 15.04.2026)
4. Curtea Supremă de Justiție, „Încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ din 09 februarie 2022, dosarul nr. 2rac-317/21”, Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=65447 (Accesat 15.04.2026)

**„Oportunități de implicare a tinerilor în procesul de cercetare”,
Ediția a VI-a, 2026, Cahul**

5. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 66–75 din 01.03.2019, cu modificările și completările ulterioare. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150498&lang=ro. (Accesat 15.04.2026)
6. Codul civil al României nr. 287 din 17 iulie 2009, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare, Disponibil: <https://www.codulcivil.ro/> (Accesat 15.04.2026)